

Inštitút pre výskum
práce a rodiny

BULLETIN

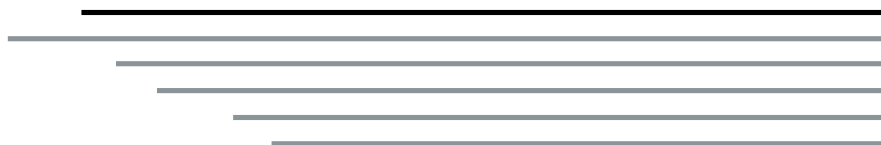
MAY 2021

VOL. 2 ISSUE 5

MIROSLAVA KORDOŠOVÁ

CHOROBA Z POVOLANIA, ÚRAZOVÝ PRÍPLATOK
A ODŠKODŇOVANIE ZA COVID-19 (ANALÝZA A VÝZVY)

Choroba z povolania, úrazový príplatok a odškodňovanie za COVID-19

(analýza a výzvy)

RNDr. Miroslava Kordošová, PhD.

Autorka je vedeckovýskumnou pracovníčkou na IVPR. Hlavnou oblasťou jej expertízy je bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci, pracovné podmienky a pracovnoprávne vzťahy, faktory pracovného a životného prostredia. Venuje sa socioekonomickým, environmentálnym, zdravotným a pedagogickým aspektom ochrany zdravia pri práci. V portfóliu má širokú publikačnú činnosť v odborných časopisoch, periodikách. Vydala niekoľko odborných monografií. Pracuje na viacerých národných a medzinárodných projektoch a je členkou viacerých poradných orgánov MPSVR SR, NIP-u, EA BOZP, Eurofound a p. v oblasti BOZP.

OBSAH

ÚVOD.....	2
1. Choroba z povolania.....	3
1.1. Choroba z povolania a COVID-19.....	5
2. Úrazový príplatok a COVID-19.....	11
3. Odškodňovanie za COVID-19.....	14
Záver.....	17
Zoznam bibliografických údajov a zdrojov.....	18

ÚVOD

Pandémia koronavírusu a ochorenie COVID-19 ukázalo, ako veľmi sme náchylní podľahnúť epidémii a aké zničujúce účinky môže mať na život, zdravie, spoločnosť, a samozrejme ekonomiku. Veľmi jasne sa teraz preukázala dôležitosť ochrany pracujúcich ľudí (a všetkých ľudí) pred chorobami, najmä na pracovisku. Ukázalo sa tiež, že je dôležité investovať do dobrej verejnej zdravotnej starostlivosti, investovať do dobrých podmienok, nielen pre zdravotníckych pracovníkov, ale aj ostatných pracovníkov v prvej línii. Nemenej dôležitou sa ukázala aj potreba zabezpečiť dostatočný príjem v chorobe, ako aj ďalšie ustanovenia týkajúce sa ochrany pracovných miest a miezd zamestnancov.

Rovnako súčasná epidemiologická situácia vystavuje isté skupiny zamestnancov pri plnení pracovných povinností zvýšenému riziku nákazy novým druhom koronavírusu SARS-CoV-2, spôsobujúcim ochorenie COVID-19. Ak príde k ich nákaze, táto skutočnosť by mala mať zásadný vplyv na odškodňovanie poškodeného a na jeho nároky vyplývajúce zo systému sociálneho poistenia. K tomuto postupu vyzýva aj Svetová zdravotnícka organizácia, ktorá uvádza, že v prípade infikovania sa COVID-19 po expozícii na pracovisku je potrebné rešpektovať právo na kompenzácie, liečbu a rehabilitáciu. Expozícia na pracovisku by mala mať za následok, že výsledná choroba bude považovaná za chorobu z povolania. Kdekoľvek na svete vrátane Slovenska. Stačí len využiť platnú legislatívu.

Predkladaný bulletin sa zaoberá najmä analýzou a výzvami v oblasti uznávania choroby z povolania, úrazovým príplatkom a odškodňovaním v súvislosti s ochorením COVID-19.

1. Choroba z povolania

Legálnu definíciu choroby z povolania obsahuje ustanovenie § 8 ods. 2 a 3 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“), ktorý chorobu z povolania definuje ako:

„chorobu uznanú príslušným špecializovaným pracoviskom podľa osobitného predpisu (ktorým je zákon č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 204/2014 Z. z.) zaradenú do zoznamu chorôb z povolania uvedeného v prílohe č. 1, ak vznikla za podmienok uvedených v tejto prílohe zamestnancovi pri plnení pracovných úloh alebo služobných úloh alebo v priamej súvislosti s ich plnením; alebo ak vznikla fyzickej osobe uvedenej v § 17 ods. 2 pri činnostiach uvedených v tomto ustanovení alebo v priamej súvislosti s týmito činnosťami.“

Choroba z povolania je aj choroba, ktorá bola zistená pred jej zaradením do zoznamu chorôb z povolania, najviac tri roky pred dňom jej zaradenia do tohto zoznamu. Zodpovednosť zamestnávateľa za chorobu z povolania zamestnancov je založená na objektívnom princípe, t. j. aj v prípade, ak vykonal a zabezpečil všetky preventívne opatrenia.

Prvou, základnou podmienkou pre priznanie choroby z povolania je vznik choroby v priamej súvislosti s výkonom práce alebo vplyvom pracovného prostredia (to, či to tak je, posudzuje lekár – špecialista z odboru pracovné lekárstvo).

Druhou podmienkou je, aby choroba bola uvedená v zozname chorôb z povolania, ktorý tvorí prílohu č. 1 zákona o sociálnom poistení¹. V tomto zozname sú zároveň upravené aj podmienky vzniku jednotlivých chorôb z povolania.

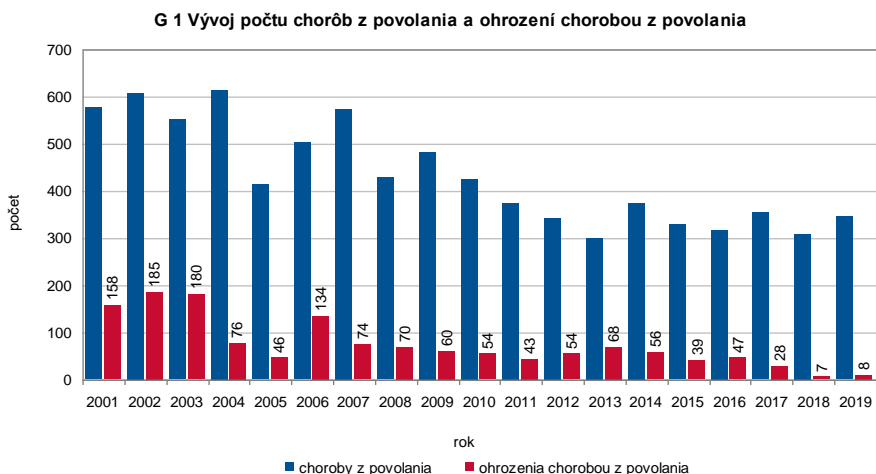
Zber a spracovanie dát o vývoji chorôb z povolania a ohrození chorôb z povolania na území Slovenskej republiky realizuje NCZI (Národné centrum zdravotníckych informácií), ktorých výsledky prezentuje prostredníctvom každoročných štatistických výstupov².

¹ <https://www.zakonypreludi.sk/zz/2003-461>

²

http://www.nczisk.sk/Statisticke_vystupy/Tematicke_statisticke_vystupy/Choroby_povolania_alebo_ohrozenia_chorobou_povolania/Pages/default.aspx

Z najnovších výsledkov, ktoré znázorňuje graf, vyplýva, že za rok 2019 bolo hlásených 347 novozistených prípadov chorôb z povolania a profesionálnych otráv. Oproti roku 2018 bol počet prípadov vyšší o 39, avšak v porovnaní s rokom 2017 bol zaznamenaný pokles o 7 prípadov. Vývoj počtu chorôb z povolania a ohrození chorobou z povolania je v grafe č. 1.

Graf č. 1 Vývoj počtu chorôb z povolania a ohrození chorobou z povolania
Zdroj: NCZI, 2020

Na celkovom počte sa muži podieľali 54,2 % a ženy 45,8 %. Oproti predchádzajúcemu roku bol počet vyšší o 39 (muži 1 prípad, ženy 38 prípadov). Prejavilo sa to aj nárastom incidence po prepočítaní na 100 000 pracujúcich z 12,0 v roku 2018 na 13,4 v roku 2019. V roku 2019 bolo nahlásených 8 ohrození chorobou z povolania (G 1), menší výskyt bol zaznamenaný len v roku 2018 (7 prípadov). Hlásené boli zo zdravotníckych zariadení Trnavského (3), Žilinského (3), Bratislavského (1) a Košického (1) kraja.

Najčastejšie hlásené choroby z povolania v roku 2019 boli:

– ochorenie končatín z dlhodobého, nadmerného a jednostranného zaťaženia (položka č. 29 zoznamu chorôb z povolania) bolo hlásené u 181 zamestnancov, t. j. 52,2 % zo všetkých hlásených chorôb z povolania v SR,

- ochorenie končatín z vibrácií (položka č. 28 zoznamu chorôb z povolania) bolo hlásené u 62 zamestnancov, t. j. 17,9 %,
- infekčné, prenosné a parazitárne ochorenie (položka č. 24 a č. 26 zoznamu chorôb z povolania) bolo hlásené u 42 zamestnancov, t. j. 12,1 %,
- porucha sluchu z hluku (položka č. 38 zoznamu chorôb z povolania) bola hlásená u 17 zamestnancov, t. j. 4,9 %,
- kožné choroby (položka č. 22 zoznamu chorôb z povolania) boli hlásené u 12 zamestnancov, t. j. 3,5 %, choroba zaprášenia pľúc prachom obsahujúcim oxid kremičitý
- silikóza (položka č. 33 zoznamu chorôb z povolania) bola hlásená u 9 zamestnancov, t. j. 2,6 %, – bronchiálna astma (položka č. 37 zoznamu chorôb z povolania) bola hlásená u 8 zamestnancov, t. j. 2,3 %.

Do nerizikovej I. a II. kategórie prác bolo zaradených 235 (t. j. 67,7 %) chorôb z povolania. Najčastejšími chorobami v nerizikovej kategórii boli choroby z dlhodobého, nadmerného a jednostranného zaťaženia končatín – ochorenie kostí, kĺbov, šliach a nervov končatín (148 prípadov; 63,0 %).

Podľa odvetvovej klasifikácie ekonomických činností bolo evidovaných najviac ochorení hlásených v priemyselnej výrobe (137 prípadov, z nich najviac pri výrobe motorových vozidiel, návesov a prívosov). Podľa profesie sa vyskytovali hlavne u operátorov stacionárnych strojov a zariadení (36 prípadov). Najčastejšie hlásenými diagnózami nerizikovej kategórie prác boli syndróm karpálneho tunela (22,6 %), syndróm manžety rotátorov (16,6 %) a laterálna epikondylitída (11,9 %). Podľa expozície – príčinného faktora bola v nerizikovej kategórii najviac zastúpená kategória biomechanických faktorov (63,0 %) a z nej opakujúce sa práce s jednostrannými pohybmi (61,7 % zo všetkých faktorov). Do rizikovej III. a IV. kategórie prác bolo zaradených 112 (t. j. 32,3 %) chorôb z povolania.

1.1. Choroba z povolania a COVID-19

V súvislosti s epidemiologickou situáciou s pandémiou koronavírusu vyvstala otázka, či možno nákazu vírusom SARS-CoV2 počas výkonu pracovných činností považovať za chorobu z povolania.

Pre ochorenie COVID-19 by bolo možné použiť položku číslo 24 Zoznamu chorôb z povolania – Infekčné choroby a parazitárne choroby okrem tropických infekčných chorôb a parazitárnych chorôb a chorôb prenosných zo zvierat na ľudí, ktorú možno získať pri „vyšetrovaní a opatrovaní osôb tam, kde je preukázateľný styk s týmito chorobami alebo s infekčným materiálom, ako súčasť plnenia pracovných úloh alebo činností“. Takéto zaradenie však limituje prípadné priznanie choroby z povolania pre chorobu COVID-19 len na *zdravotníkov, pracovníkov laboratórií a opatrovateľov*.

Z pohľadu rizikových faktorov práce a pracovného prostredia je v kontexte súčasného epidemiologického ochorenia COVID-19 podstatná Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2000/54/ES o ochrane pracovníkov pred rizikami súvisiacimi s vystavením biologickým faktorom pri práci (ďalej len „Smernica“). Uvedená Smernica okrem definície rizík, povinností zamestnávateľa, ako aj zamestnanca pri vystavení uvedeným rizikám definuje aj rizikovosť biologických činiteľov. Podľa druhého pododseku článku 2. a článku 18. a prílohy číslo 3. bodu 7. úvodných poznámok sú členské štáty povinné zabezpečiť, aby všetky vírusy, ktoré zatiaľ neboli vyhodnotené a začlenené do prílohy, boli klasifikované minimálne v druhej skupine.

V prípade koronavírusu spôsobujúceho ochorenie COVID-19 ide pravdepodobne o zaradenie do štvrtej, teda najrizikovejšej skupiny biologických činiteľov. Ide o „biologický činiteľ, ktorý spôsobuje závažné ochorenie ľudí a pre pracovníkov predstavuje závažné nebezpečenstvo; môže predstavovať vysoké riziko rozšírenia v populácii, obyčajne pre neho nie je k dispozícii účinná profylaxia alebo liečba“. Pre ilustráciu v prílohe 3 smernice, v časti „Vírusy“ sú priamo uvedené koronavírusy, vrátane akútneho respiračného syndrómu súvisiaceho s koronavírusom SARS a MERS.

O niečo zložitejšia situácia však nastáva u *ostatných skupín zamestnancov vystavených zvýšenému riziku nákazy, ktorí ale nevykonávajú práce podľa položky č. 24 prílohy 1 zákona o sociálnom poistení*. V týchto prípadoch je potrebné poukázať na Smernicu.

V prílohe 1 je uvedený indikatívny zoznam činností (potenciálne rizikových prác), v ktorom sú uvedené aj práce v závodoch na likvidáciu odpadov a práce v čističkách odpadových vôd. Navyše, v úvodnej poznámke tejto prílohy sa píše, že „ak výsledok posúdenia rizika vykonaného v súlade s článkom 3 a článkom 4 ods. 2 tejto smernice poukazuje na neúmyselné vystavenie účinkom biologických

činiteľov, mali by sa zväziť prípadné iné pracovné činnosti, ktoré nie sú zahrnuté v tejto prílohe“.

Podľa tohto ustanovenia by mali zamestnávateľa minimálne v špecifických oblastiach činností (školsťvo, obchod, doprava a podobne) realizovať posúdenie rizika poškodenia zdravia zamestnanca neúmyselným vystavením riziku nákazy chorobou COVID-19 pri výkone práce.

Prítomnosťou nového koronavírusu v odpadových vodách sa zaoberalo aj multidisciplinárne odborné plénum, ktoré zorganizovala Bratislavská vodárenská spoločnosť. To konštatovalo, že „všetky dostupné informácie potvrdzujú, že kým pitná voda vo verejných vodovodoch je bezpečná, v odpadových vodách sa môžu vyskytovať malé sekvencie vírusu SARS-CoV-2. Dnes sa na sto percent nevie, či sú tieto častice vírusu pre ľudí nebezpečné.“

V prípade koronavírusu SAR-COV-2 spôsobujúceho ochorenie COVID-19 by malo ísť o zaradenie do štvrtej, teda najrizikovejšej skupiny biologických činiteľov - „biologický činiteľ, ktorý spôsobuje závažné ochorenie ľudí a pre pracovníkov predstavuje závažné nebezpečenstvo; môže predstavovať vysoké riziko rozšírenia v populácii, obyčajne pre neho nie je k dispozícii účinná profylaxia alebo liečba“. (v Prílohe III, ktorú tvorí zoznam klasifikovaných činiteľov, o ktorých sa vie, že spôsobujú infekciu ľudí, v časti „Vírusy“ sú priamo uvedené aj koronavírusy).

Preukázanie priamej súvislosti s výkonom práce je v aktuálnej situácii pomerne jednoduché. Prebiehajúce testovanie obyvateľov Slovenska, ako aj realizované opatrenia smerujúce k obmedzeniu mobility sú faktory, na základe ktorých je takmer jednoznačne možné preukázať, že ľudia chorobu COVID-19 získali práve v súvislosti s výkonom svojej práce. Ak teda dôjde k expozícii a nákaze koronavírusom SARS-CoV-2 na pracovisku, malo by jednoznačne ísť o chorobu z povolania, pri ktorej má zamestnanec nárok na odškodnenie (vrátane straty na zárobok po dobu liečenia) vždy, teda bez ohľadu na dĺžku práceneschopnosti. Ďalšie nároky bude potrebné posudzovať v závislosti od toho, či pôjde o chorobu bez dlhodobých (trvalých) následkov, alebo v jej dôsledku dôjde k zmene pracovnej schopnosti zamestnanca.

Z pohľadu podmienky pre priznanie choroby z povolania pre iných zamestnancov ako v predchádzajúcom prípade a jej zaradenia do prílohy č. 1 zákona 461/2003 Z. z. sú možné dva prístupy.

Prvým je rozšírenie podmienok vzniku choroby z povolania pri položke 24. Ide ale o legislatívny proces, ktorý môže byť zdĺhavý.

Minimálne dočasne je možné využiť druhý prístup. Chorobou z povolania môže teoreticky byť aj akákoľvek iná choroba, aj keď nie je priamo uvedená v prílohe č.1 zákona 461/2003 Z. z. Ide o bod 47 uvedenej prílohy. Podľa tohto bodu môže ísť o „iné poškodenie zdravia z práce“, ktoré je spôsobené chorobou neuvedenou v tomto zozname. Malo by ísť o chorobu, ktorá vznikla „pri vykonávaní práce a ktorá je preukázateľne a v porovnateľnej miere s inými chorobami z povolania uvedenými v tomto zozname v príčinnej súvislosti so zisteným poškodením zdravia a táto súvislosť je uznaná celoslovenskou komisiou pre posudzovanie chorôb z povolania“. Tento postup je procesne jednoduchší.

Okrem uvedených skupín zamestnancov je možné priznať chorobu z povolania aj všetkým zamestnancov, ktorí získali ochorenie Covid-19 v rámci služobných ciest.

Dňa 3. 11. 2020 Národná rada SR schválila vládny návrh zákona, ktorým sa dopĺňa zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „novela zákona o sociálnom poistení“), o ktorom rokovala v skrátanom legislatívnom konaní.

Ministerstvo zdravotníctva SR v polovici januára 2021 zverejnilo metodický pokyn, ako postupovať v prípade hlásenia choroby z povolania COVID-19 v súlade s ustanoveniami zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v platnom znení.

Choroba COVID-19 sa uznáva a nahlasuje ako choroba z povolania u pracovníkov s klinickými prejavmi ochorenia a laboratórne potvrdenou diagnózou COVID-19, ktorí v inkubačnej dobe tohto ochorenia sa ním nakazili počas práce, kde je preukázaný kontakt s týmto ochorením alebo prišli do styku s infekčným materiálom ako súčasťou plnenia pracovných úloh alebo pracovných činností.

Na dokladovanie choroby z povolania sa požadujú laboratórne vyšetrenia, okrem iného testy RT-PCR, antigénové testy musia byť potvrdené RT-PCR testmi. Ako povinný podklad k uznaniu choroby z povolania špecializovaným pracoviskom (pracovisko klinického pracovného lekárstva a klinickej toxikológie) je odborné stanovisko z prešetrenia pracovných podmienok a spôsobu práce posudzovanej osoby pri podozrení na chorobu z povolania. Vlastné prešetrenie sa zameriava

cielene na možné súvislosti pre vznik ochorenia pri práci v období 14 dní pred vznikom ochorenia COVID-19 a zároveň na vylúčenie možného komunitného prenosu pri vzniku ochorenia COVID-19.

V zmysle novely zákona o sociálnom poistení je možné chorobu COVID-19 uznať a hlásiť ako chorobu z povolania u pracovníkov s klinickými prejavmi ochorenia a laboratórne verifikovanou diagnózou COVID-19, ktorí v inkubačnej dobe tohto ochorenia prišli pri práci, kde je preukázaný kontakt s ochorením alebo infekčným materiálom ako súčasť plnenia pracovných úloh alebo pracovných činností.

Pokiaľ pracovník bol pozitívne testovaný na prítomnosť COVID-19 bez klinických prejavov ochorenia COVID-19, nejde o chorobu z povolania.

Klinickými príznakmi ochorenia sú najmä:

- horúčka nad 38 °C,
- kašeľ,
- sťažené dýchanie,
- náhly nástup straty čuchu, chuti alebo porucha chuti,
- bolesť svalov,
- bolesť hlavy,
- únava, malátnosť.

Pomocné a laboratórne známky ochorenia sú najmä:

- RTG alebo USG dôkaz, vykazujúci lézie kompatibilné s COVID-19,
- jednoznačný dôkaz etiológie ochorenia s pozitivitou mikrobiologických vyšetrení (RT-PCR alebo antigénových rýchlotestov). Antigénový rýchlotest ale musí byť potvrdený RT-PCR.

Podkladom k uznaniu choroby z povolania špecializovaným pracoviskom, ktorým je pracovisko klinického pracovného lekárstva a klinickej toxikológie, je odborné stanovisko z prešetrenia pracovných podmienok a spôsobu práce posudzovanej osoby pri podozrení na chorobu z povolania, ktoré vykoná príslušný orgán verejného zdravotníctva na základe žiadosti lekára špecializovaného pracoviska (§ 31a ods. 4 zákona 355/2007 Z.z. o ochrane podpore a rozvoji verejného zdravia).

Vlastné prešetrenie sa zameria cielene na možné súvislosti pre vznik ochorenia pri práci v období 14 dní pred vznikom ochorenia COVID-19 a zároveň na vylúčenie možného komunitného prenosu pri vzniku ochorenia COVID-19. V

prípade, že sú splnené podmienky pre uznanie choroby z povolania, ochorenie COVID-19 sa hlási ako choroba z povolania pod položkou 24 Zoznamu chorôb z povolania (Príloha č. 1 k zákonu č. 461/2003 Z. z.) „Infekčné choroby a parazitárne choroby okrem tropických infekčných chorôb a parazitárnych chorôb a chorôb prenosných zo zvierat na ľudí“.

Rozsah údajov zo zdravotnej dokumentácie pacienta s ochorením COVID-19:

- 1) Dátum vyšetrenia
- 2) Anamnéza
 - a) Pracovná anamnéza – posledný zamestnávateľ, vykonávaná práca, pravdepodobný zdroj nákazy – kontakt s konkrétnym pacientom
 - b) Osobná anamnéza – chronické ochorenia, pre ktoré je pacient dlhodobo liečený
 - c) Terajšie ochorenie – popis subjektívnych príznakov
- 3) Objektívny nález
 - a) Fyzikálne vyšetrenie (minimálne v rozsahu - spojovky, oropharynx, auskultácia srdca a pľúc, telesná teplota, TK, pulz)
- 4) Laboratórne a pomocné vyšetrenia
 - a) Povinné - výsledky vyšetrenia na COVID 19 (RT-PCR),
 - b) Fakultatívne - laboratórne a pomocné vyšetrenia (FW, KO+dif., rádiologické alebo USG vyšetrenie pľúc, ak bolo robené)
- 5) Diagnóza podľa MKCH 10 - číslom, slovom (U07.1 - potvrdená infekcia COVID-19)
- 6) Terapia, kontroly
- 7) Dátum PN a/alebo dátum hospitalizácie
- 8) Podpis a pečiatka. Prílohou je lekársky nález alebo prepúšťacia správa.

Kým pomíne núdzový stav

Problémom pri priznávaní chorôb z povolania je aktuálne vyhlásenie núdzového stavu. Podľa ods. 17 § 31a zákona 355/2007 Z. z. v čase krízovej situácie (čo je v zmysle Terminologického slovníka krízového riadenia aj núdzový stav vyhlásený podľa zákona 227/2002 Z. z.) špecializované pracoviská neposudzujú zdravotný stav fyzickej osoby na účely priznania choroby z povolania, príslušné orgány verejného zdravotníctva neposudzujú pracovné podmienky a nezasadajú ani príslušné komisie. Priznanie chorôb z povolania bude teda možné až po

ukončení krízovej situácie (ods. 18 § 31a zákona 355/2007 Z. z.). To však vôbec nebráni tomu, aby si nakazený a už vyliečený zamestnanec uplatnil svoje nároky.

2. Úrazový príplatok a COVID-19

Novela zákona o sociálnom poistení (zákon NR SR č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov) ustanovila v [§ 293^{fea}](#) poskytovanie úrazového príplatku pre COVID-19 z dôvodu nakazenia sa koronavírusom, ktorý je možno poskytnúť od 21. novembra 2020. Novela upravuje okruh osôb, ktoré majú na úrazový príplatok pre COVID-19 nárok, ale aj podmienky na uznanie poskytnutia tohto príplatku.

Úrazový príplatok je peňažná opakujúca sa úrazová dávka, ktorá pokrýva stratu príjmu v dôsledku vzniku dočasnej pracovnej neschopnosti zapríčinenej následkami pracovného úrazu alebo choroby z povolania. Vznik nároku na úrazový príplatok je podmienený priznaním a poskytovaním náhrady príjmu pri dočasnej pracovnej neschopnosti zamestnanca a následne nemocenského za predpokladu, ak dočasná pracovná neschopnosť trvá viac ako 10 kalendárnych dní.

Úrazový príplatok COVID-19

Úrazový príplatok COVID-19 je úrazová dávka, ktorú dostane zamestnanec, ktorý je počas krízovej situácie uznaný za dočasne práceneschopného z dôvodu ochorenia COVID-19 a ktorému zamestnávateľ potvrdí, že ochorenie vzniklo pri práci, kde je preukázateľný kontakt s týmto ochorením alebo s infekčným materiálom ako súčasť plnenia pracovných úloh alebo pracovných činností. Týka sa to napríklad zamestnancov zariadení sociálnych služieb či zdravotných pracovníkov.

V súvislosti s vyplácaním tejto sociálnej dávky prebehla celospoločenská diskusia o okruhu poberateľov, jej výške, ale aj o neochote zamestnávateľov (najmä niektorých nemocníc a zdravotníckych zariadení) ju priznať a potvrdiť tak svojmu personálu skutočnosť, že sa nakazili v práci. Pre problém potvrdzovania, že ochorenie COVID-19 vzniklo pri práci, došlo od 10. apríla 2021 k úprave formulácie podmienok pre nárok na tento úrazový príplatok. Podmienka pre

uznanie nároku na úrazový príplatok COVID-19 zamestnancovi sa teraz považuje za splnenú, ak jeho zamestnávateľ potvrdí, že ochorenie tomuto zamestnancovi vzniklo pri práci, kde z povahy práce vyplýva väčšia miera rizika vzniku tohto ochorenia. Ide o zamestnanca, ktorý je počas krízovej situácie lekárom uznaný za dočasne práceneschopného z dôvodu ochorenia COVID-19.

Keďže v jednotlivých povolaniach nie sú pracovníci rovnakou mierou vystavovaní riziku vzniku ochorenia COVID -19, zostáva na zamestnávateľovi, aby posúdil, či jeho zamestnanec vykonáva prácu, pri ktorej je riziko nákazy vyššie. Naďalej teda túto skutočnosť potvrdzuje zamestnávateľ. Pre poisťovňu sa pri uplatnení nároku na tento úrazový príplatok v Sociálnej poisťovni nič nemení. Doručí potvrdenie od zamestnávateľa aj od lekára a Sociálna poisťovňa mu úrazový príplatok COVID-19 vyplatí.

Úrazový príplatok dostane zamestnanec, ktorý je počas krízovej situácie uznaný za dočasne práceneschopného z dôvodu nákazy novým koronavírusom a ktorému zamestnávateľ potvrdí, že ochorenie vzniklo pri práci, kde je preukázateľný kontakt s týmto ochorením alebo s infekčným materiálom. Týka sa to napríklad zamestnancov zariadení sociálnych služieb či zdravotných pracovníkov.

Ak sa splní podmienka uznania choroby z povolania, zamestnanec dostane príplatok vo výške 25 % denného vymeriavacieho základu. Tým mu bude spolu s náhradou príjmu pri dočasnej pracovnej neschopnosti poskytnutých 80 % jeho hrubého príjmu. Príplatok sa nebude vzťahovať na zamestnancov, ktorí majú podozrenie na ochorenie COVID-19. Ide o diagnózu U07.2- COVID-19, vírus neidentifikovateľný.

"Nárok na úrazový príplatok s použitím tejto fikcie vznikne za predpokladu, že zamestnanec je uznaný za dočasne práceneschopného počas krízovej situácie. Tento nárok mu bude trvať aj po skončení krízovej situácie, a to až do skončenia dočasnej pracovnej neschopnosti," spresnilo MPSVR SR.

Nárok majú podľa zákona:

Fyzická osoba uvedená v § 17 ods. 2 zákona o sociálnom poistení, ak je počas krízovej situácie uznaná za dočasne práceneschopnú z dôvodu *ochorenia COVID-19, ktoré vzniklo pri výkone činnosti uvedenej v § 17 ods. 2 zákona o sociálnom poistení*, kde je preukázateľný kontakt s týmto ochorením alebo s infekčným materiálom ako súčasť tejto činnosti.

Fyzická osoba s nárokom na úrazový príplatok z dôvodu vzniku ochorenia COVID-19 (uvedená v § 17 ods. 2 zákona) je:

- a. žiak strednej školy, ktorý utrpel pracovný úraz alebo ktorému vznikla choroba z povolania pri praktickom vyučovaní a študent vysokej školy, ktorý utrpel pracovný úraz alebo ktorému vznikla choroba z povolania pri praktickej výučbe alebo odbornej praxi,
- b. vojak dobrovoľnej vojenskej prípravy, ktorý utrpel pracovný úraz alebo mu vznikla choroba z povolania pri výcviku alebo pri plnení úloh denného režimu,
- c. vojak v zálohe zaradený do aktívnych záloh, ktorý utrpel pracovný úraz alebo mu vznikla choroba z povolania počas pravidelného cvičenia alebo plnenia úloh ozbrojených síl Slovenskej republiky,
- d. fyzická osoba združená v Dobrovoľnej požiarnej ochrane Slovenskej republiky a v iných občianskych združeníach, ktorá utrpela pracovný úraz alebo jej vznikla choroba z povolania pri plnení úloh na úseku ochrany pred požiarimi a člen banského záchranného zboru, ktorý utrpel pracovný úraz alebo mu vznikla choroba z povolania pri činnostiach tohto zboru,
- e. fyzická osoba, ktorá na výzvu orgánu verejnej moci alebo veliteľa zásahu a podľa jeho pokynov, prípadne s jeho vedomím osobne pomáha pri havárii, živelné pohrome a inej mimoriadnej udalosti alebo pri odstraňovaní ich následkov a pri výkone týchto činností utrpela pracovný úraz alebo jej vznikla choroba z povolania,
- f. dobrovoľný zdravotník Slovenského Červeného kríža alebo inej právnickej osoby, ktorý utrpel pracovný úraz alebo mu vznikla choroba z povolania pri výkone zdravotníckych služieb pri športovom podujatí alebo spoločenskom podujatí,
- g. dobrovoľný člen horskej služby alebo iná fyzická osoba, ktorí na výzvu horskej služby a podľa jej pokynov osobne pomáhali pri záchrannéj akcii v teréne a pri výkone tejto činnosti utrpeli pracovný úraz alebo im vznikla choroba z povolania.

Štatistiky Sociálnej poisťovne

Novela zákona o sociálnom poistení v tejto oblasti nadobudla účinnosť 21. novembra 2020, až po tomto dátume začali postupne prichádzať žiadosti. Lehota na vybavenie žiadosti je 60 dní, žiadosti sa vybavujú postupne tak, ako prichádzajú. V tab. č.1 je uvedený stav vyplácania úrazového príplatku COVID-19 Sociálnou poisťovňou.

Tab.č.1

Prehľad vyplácania úrazového príplatku COVID-19 Sociálnou poisťovňou

OBDOBIE	Počet zaregistrovaných ÚPr.COVID-19					Vyplatené Úpr.COVID-19	
	celkom	v likvidácii	priznané	nepriznané	zastavené	suma v €	počet
1.11.2020 - 31.3.2021	11980	1992	8931	987	70	1 402965,30	8699
1.11.2020 - 31.11.2020	74	3	58	11	2		
1.12.2020 - 31.12.2020	1894	87	1631	163	13	5 067,30	64
1.1.2021 - 31.1.2021	4044	503	3168	334	39	231495,90	1747
1.2.2021 - 28.2.2021	3374	1024	2134	210	6	575107,0	3607
1.3.2021 - 31.3.2021	2595	1150	1279	159	7	591 390,60	3282

Zdroj: Sociálna poisťovňa, marec 2021, vlastné spracovanie

vysvetlivky:

Stĺpec "celkom" obsahuje údaje o celkovom počte žiadostí za pobočku / ústredie (BOFO) v danom období

Stĺpec "v likvidácii" obsahuje údaje o žiadostiach, o ktorých nebolo doposiaľ rozhodnuté

Stĺpce "priznané, nepriznané, zastavené" obsahujú údaje o tých žiadostiach, o ktorých sa už rozhodlo

3. Odškodňovanie za COVID-19

Bohužiaľ, počas pandémie došlo aj k mnohým úmrtiam v radoch zdravotníckych pracovníkov či zamestnancov v zariadeniach sociálnych služieb. Na preklenutie nepriaznivej finančnej situácie rodiny, ktorá je spôsobená stratou príjmu poškodeného, ktorý zomrel v dôsledku pracovného úrazu alebo choroby z

povolania, sa poskytuje manželovi, manželke a nezaopatrenému dieťaťu poškodeného jednorazové odškodnenie.

Vláda SR pripravuje v súčasnosti návrh zákona, ktorého cieľom je vytvoriť inštitút jednorazového odškodnenia pozostalých aj v rámci zdravotníckeho povolania, ktoré v aktuálnej nepriaznivej situácii zažíva najväčší nápor rizika ochorenia na koronavírus SARS-CoV-2 v komparácii s inými povolaniami.

Vzhľadom na skutočnosť, že inštitút jednorazového odškodnenia pozostalých je v právnom poriadku Slovenskej republiky zavedený aj v iných osobitných zákonoch, predmetný návrh je s ohľadom na diferentné postavenie poskytovateľov zdravotnej starostlivosti a zdravotníckych pracovníkov v porovnaní s úpravami uvedenými v osobitných predpisoch prispôsobený a upravený práve na účel jednorazového odškodnenia pozostalých v rámci zákona č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Úmyslom uvedeného návrhu je stanovenie konkrétnych podmienok poskytnutia jednorazového odškodnenia pozostalých vo výške 58 712,30 eura, na ktorý majú nárok manželka (manžel) a deti zomretého zdravotníckeho pracovníka (podľa § 27 ods. 1 a 2 zákona č. 578/2004 Z. z.), vodiča záchranej zdravotnej služby a vodiča dopravnej zdravotnej služby, ktorý zomrel v príčinnej súvislosti s ochorením COVID-19. V prípade absencie uvedených subjektov pripadá nárok na poskytnutie jednorazového odškodnenia pozostalých rodičom zomrelého.

Nárok na poskytnutie jednorazového odškodnenia pozostalých vzniká splnením podmienok podľa tohto zákona na základe podanej žiadosti oprávneného subjektu do 1 roka od úmrtia zdravotníckeho pracovníka, vodiča záchranej zdravotnej služby a vodiča dopravnej zdravotnej služby, ku ktorej je povinný priložiť doklady preukazujúce vzťah pozostalej osoby k zomrelému (rodný list, sobášny list). Nevyhnutnou súčasťou žiadosti o poskytnutie jednorazového odškodnenia pozostalých je aj úmrtý list.

Účelom je taktiež odškodnenie zdravotníckych pracovníkov v rámci vykonávania zdravotníckeho povolania, ako aj vodičov záchranej zdravotnej služby a vodičov dopravnej zdravotnej služby v pretrvávajúcej pandémie ochorenia COVID-19, kedy s prihliadnutím na všetky objektívne skutočnosti možno kvalifikovať zdravotnícke povolanie ako najviac ohrozené infikovaním sa týmto typom ochorenia v súvislosti s nepretržitým poskytovaním

zdravotnej starostlivosti o pacientov v zdravotníckych zariadeniach na území Slovenskej republiky. V navrhovanej právnej úprave sa zároveň dopĺňa prechodné ustanovenie z dôvodu možnosti poskytnutia jednorazového odškodnenia pozostalých v dôsledku úmrtia zdravotníckeho pracovníka, vodiča záchranej zdravotnej služby, vodiča dopravnej zdravotnej služby, lekára vykonávajúceho pitvu alebo lekára obhliadajúceho mŕtve telá, ktoré nastalo pred dňom účinnosti navrhovaného zákona.

V navrhovanej právnej úprave sa taktiež dopĺňa činnosť Úradu pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou, ktorý poskytne Ministerstvu zdravotníctva Slovenskej republiky potvrdenie o tom, či fyzická osoba určená osobitným zákonom zomrela v príčinnej súvislosti s ochorením COVID-19 vzhľadom na stanovené podmienky poskytnutia jednorazového príspevku pozostalých zákonom, a to na základe listu o prehliadke mŕtveho tela a štatistického hlásenia o úmrtí, správy o prehliadke mŕtveho tela, lekárskej prepúšťacej správy alebo pitevného protokolu.

Návrhom zákona sa taktiež upravuje možnosť poskytnúť jednorazové odškodnenie pozostalých v dôsledku úmrtia zdravotníckeho pracovníka, vodiča záchranej zdravotnej služby a vodiča dopravnej zdravotnej služby, ktoré nastalo pred dňom účinnosti tohto zákona.

Je potrebné veriť, že tieto ustanovenia sa čoskoro premietnu aj do praxe.

Záver

Dnes ešte nie je dostatočne jasné, aké negatívne vplyvy na zdravie jedinca môže mať ochorenia COVID-19 do budúcnosti a ako môže ovplyvniť jeho kariérny vývoj. Nie je preto možné ani odhadnúť rozsah potenciálnych nárokov zo systému sociálneho. Ekonomické aspekty odškodňovania však môžu mať pre poškodeného zásadný význam pre kvalitu jeho života do budúcnosti.

Okrem úlohy štátu v oblasti sociálneho poistenia a odškodňovania za ochorenie COVID-19 v tom môžu zohrať významnú rolu aj zamestnávateľa, ktorí sú zodpovední za preventívne epidemiologické opatrenia na svojich pracoviskách.

Každý zamestnávateľ je objektívne zodpovedný za chorobu z povolania svojich zamestnancov, a to aj v prípade, že vykonal a zabezpečil všetky preventívne opatrenia a na jeho strane nedošlo k pochybeniu. Na kompenzáciu týchto nákladov je určené práve úrazové poistenie.

Pre zákonodarcov vyplývajú niektoré úlohy súvisiace s touto problematikou a to najmä: zabezpečiť legislatívne zmeny v súvislosti so zákonom 355/2007 Z. z. o podpore, ochrane a rozvoji verejného zdravia v znení neskorších predpisov a zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (priznávanie a vyšetrovanie chorôb z povolania), a urýchlene schváliť návrh zákona o odškodňovaní za COVID-19.

Zoznam bibliografických údajov a zdrojov

1. BARANCOVÁ H. a kol.: Zákonník práce. Komentár. 1. vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2017. ISBN: 978-80-89603-53-4
2. Zákon NR SR č. 461/ Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov
3. Zákon NR SR č. 124/2006 Z.z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci v znení neskorších predpisov
4. Zákon NR SR č. 355/2007 Z.z. o podpore , ochrane a rozvoji vereného zdravia v znení neskorších predpisov
5. Zákon NR SR č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkov, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov
6. Metodický pokyn hlavného odborníka MZ SR pre klinické pracovné lekárstvo a klinickú toxikológiu pre hlásenie choroby z povolania COVID-19. Dostupné na internete: <file:///C:/Users/kordosovam/Downloads/MP-choroby-z-povolania.pdf>
7. NCZI. 2020. Choroby z povolania alebo ohrozenia chorobou z povolania v SR 2019. Dostupné na internete: http://data.nczisk.sk/statisticke_vystupy/choroby_povolania/Choroby_z_povolania_2019_Sprava_k_publicovanym_vystupom.pdf

Internetové zdroje:

8. http://www.nczisk.sk/Statisticke_vystupy/Tematicke_statisticke_vystupy/Choroby_povolania_alebo_ohrozenia_chorobou_povolania/Pages/default.aspx
9. <https://www.socpoist.sk/urazovy-priplatok-pre-covid-19/69113s>
10. <https://www.socpoist.sk/aktuality-zamestnanci--ktorym-to-potvrdi-zamestnavatel--uz-maju-narok-na-urazovy-priplatok-pre-covid-19/48411s69115c>
11. <https://www.ip.gov.sk/je-covid-19-pracovnym-urazom-alebo-inym-ochorenim-suvisiacim-s-pracou/>
12. <https://www.zakonypreludi.sk/zz/2003-461>

Ďalšie informácie o IVPR získate na webových stránkach
www.ivpr.gov.sk

Vydáva Inštitút pre výskum práce a rodiny,
Špitálska 25, 27, 812 41 Bratislava
ivpr@ivpr.gov.sk, www.ivpr.gov.sk
NEPREDAJNÉ